

ПОЛІТИЧНА ВЛАДА

«Владні відносини притаманні всім суспільним системам та людським взаємовідносинам. Влада – не конкретне явище, але аспект всіх без виключення відносин між людьми... В «систему влади» включені всі, і ніхто від неї не вільний.»
[Тоффлер Э. Метаморфози влади: Знання, багатство и сила на порозі ХХІ века]

ПЛАН:

1. Поняття «політична влада». Концепції влади
2. Ресурси та принципи влади
3. Різновиди та функції влади
4. Суб'єкти та об'єкти політичної влади
5. Сутність та різновиди легітимності політичної влади

Поняття політична влада

Влада - це здатність та можливість здійснювати свою волю, справляти вплив на діяльність та поведінку людей за допомогою певних засобів (авторитету, сили, права, традицій, багатства тощо).

Поява влади обумовлена об'єктивною потребою сформувати обов'язкові для всіх правила, забезпечити організованість, узгодженість інтересів, регуляцію соціальних відносин та взаємодію соціальних суб'єктів і тим самим забезпечити суспільство від дезорганізації та саморуйнування.

Владні відносини включають в себе:

- наявність партнерів владних відносин;
- волевиявлення владарюючого по відношенню до підвладного;
- обов'язкове підкорення тому, хто здійснює владу;
- наявність соціальних норм, що закріплюють право одних видавати акти, накази, а інших підкорятися ним.

ВЛАДА

контроль за діями інших
(Т.Парсонс)

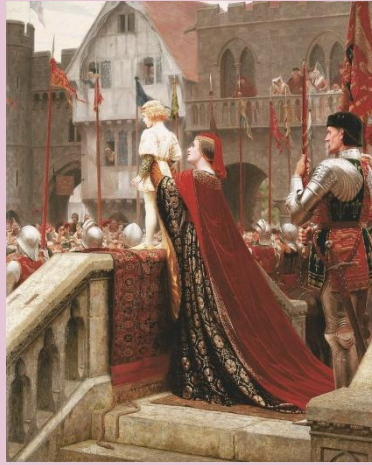
здатність змусити інших поступати у відповідності з намірами та інтересами того, хто такою здатністю володіє (Е.Шилз)

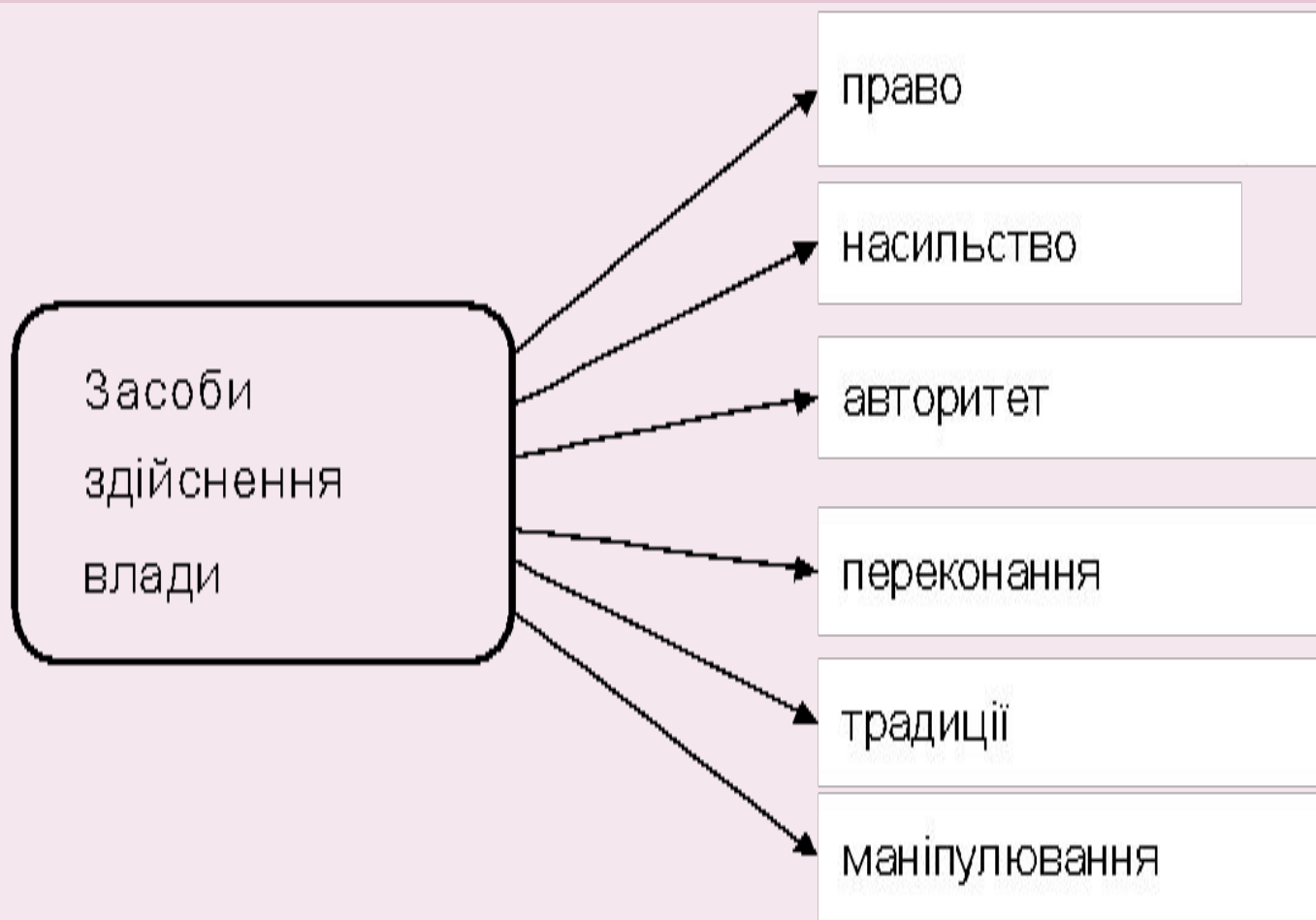
здатність нав'язувати свою волю (Р. Мертон)

здатність окремих індивідів чи груп досягати певних цілей та реалізувати свої інтереси (Е.Гідденс)

будь-яка можливість проводити всередині даних соціальних відносин власну волю навіть всупереч опору, незалежно від того, на чому така можливість заснована (М.Вебер)

Основними шляхами досягнення влади є політична революція, контрреволюція, політична реформа, різного роду політичні перевороти, наслідування та вибори.

Політична влада - це можливість та здатність суб'єктів політики впливати на поведінку політичних учасників, на прийняття та реалізацію політичних рішень.

Політична влада може бути визначена як здатність індивіда, соціальної спільноти до вияву своєї волі у політиці на основі осмисленого інтересу та політичних потреб сформованих політичного.

*Властивості політичної
влади*

•Верховенство (загальний та обов'язковий характер влади)

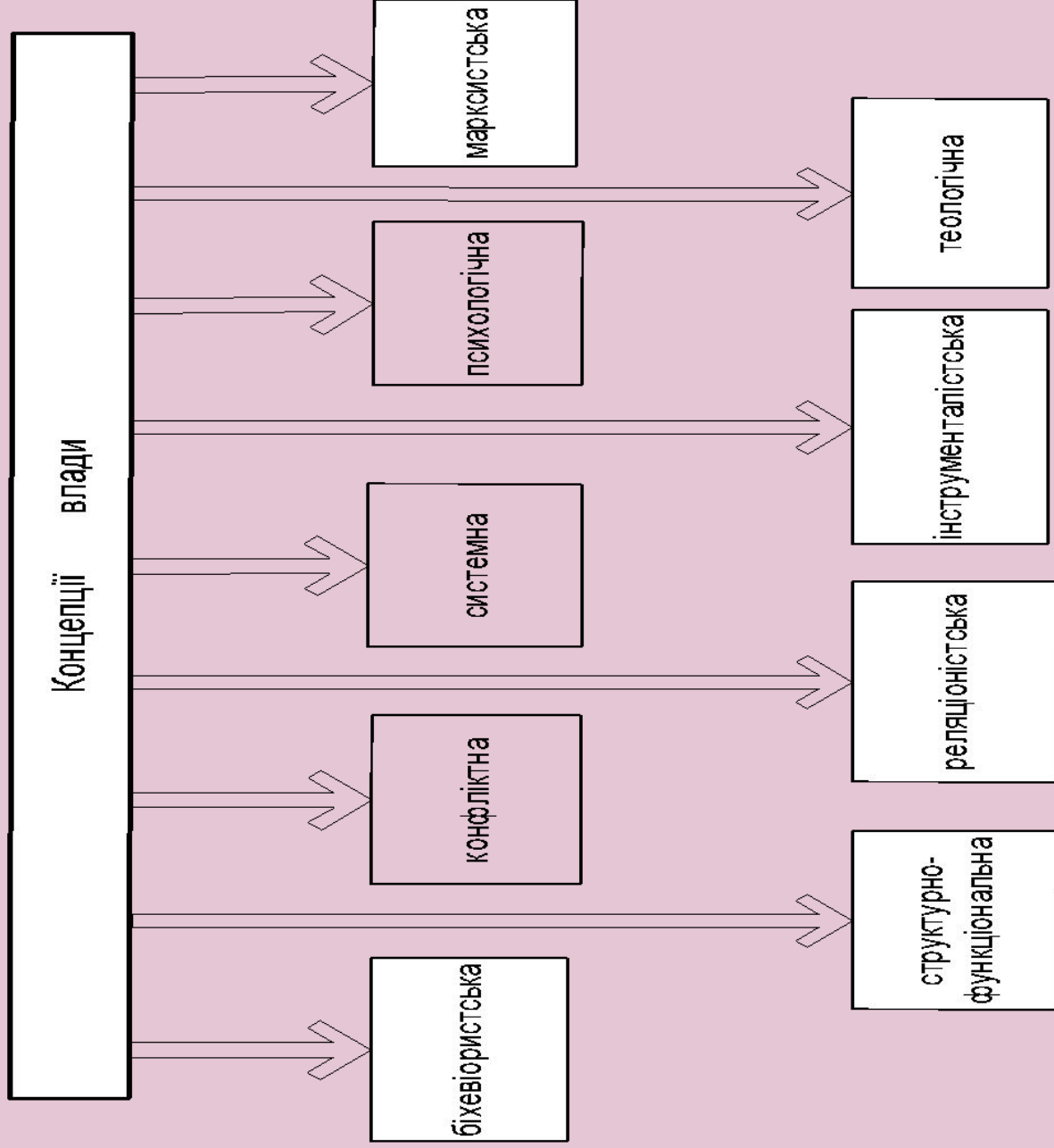
•Моноцентричність (наявність єдиного центру прийняття рішень, монополія на регламентацію політичного життя, видання наказів, розпоряджень).

•Публічність (означає її суспільний, безособовий, відкритий характер та передбачає звернення до всіх громадян від імені всього суспільства з допомогою права).

•Легальне використання сили.

•Розмаїття ресурсів (можливість використання різних ресурсів для досягнення певних цілей).

Ресурси влади - це засоби, методи, використання яких дозволяє суб'єкту влади впливати на об'єкт

За характером впливу та функціональною роллю ресурси поділяють на

Утилітарні ресурси (від лат. *utilitas* – користь, вигода) - це матеріальні та соціальні цінності, пов'язані зі щоденними інтересами людей, діють в якості компенсації за готовність об'єкта підкорятися суб'єкту (наприклад: кошти, просування по службі, забезпечення житлом, земля, послуги, пільги, привілеї і т.п.).

Нормативні ресурси (закони, традиції, звичаї, права тощо) передбачають підкорення об'єкту в силу існуючих в суспільстві, групі норм поведінки, традицій, це засоби впливу на внутрішній світ людини.

Примусові ресурси (фізична сила, покарання, зброя, поліція, армія тощо) - використовуються для створення загрози об'єкту в разі невиконання волі суб'єкту. Це комплекс заходів адміністративного впливу та загрози санкцій при невиконанні наказів.

За сфери життєдіяльності

Ресурси влади

потенційні засоби здійснення влади

економічні

(матеріальні цінності, родючі землі тощо)

соціальні

(соціально-демографічні структури, соціальна інфраструктура: освіта, посадова упорядкованість, соціальне забезпечення, медичне обслуговування тощо)

культурно-інформаційні

(знання, інформація, освіченість населення, темпи поширення знань, освіта, культура, засоби масової інформації тощо.)

адміністративні

(система управління, сукупність владних установ)

політичні

(політичні партії, відпрацьований державний механізм, підготовлений апарат управління, політичні традиції і звичаї, наявність політичних цінностей, наявність політичних лідерів, розвинена політична теорія і механізми оволодіння нею, розвинена політична культура.)

демографічні

(фізично і розумово здорове населення, відсутність різкої вікової дисгармонії, усталеність демографічних відносин)

правові

(правові цінності, система права, правова наука, механізми правотворчості, правозахисту і правозастосування, правова культура)

суб'єктні

(політична свідомість, компетентність, організованість, політична воля, вміння приймати рішення і брати на себе відповідальність за вчинені дії, далекоглядність, рішучість)

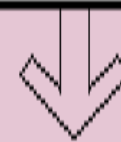
силові

(зброя, апарат фізичного примусу: армія, поліція, служба безпеки, суд, прокуратура, техніка, пенітенціарна система тощо)

Принципи влади

- принцип збереження
- принцип дієвості
- принцип легітимності
- принцип таємності
- принцип антифортисимо
- принцип внутрішньої несвободи
- принцип колегіальності
- принцип толерантності

- принцип самокритичності
- принцип культурності
- принцип відповідальності
- принцип диференціації
- принцип міри
- принцип реальності
- принцип твердості
- принцип інтеграції

Функції влади

*Функція вироблення
стратегії управління
суспільством, розробки та
прийняття рішень*

Інтегративна функція

Функція мотивації

Регулятивна функція

*Функція оптимізації
політичної системи*

*Об'єднувальна
функція*

*Стабілізаційна
функція*

*Функція соціального
контролю*

Політична влада

види

за функціями

- законодавча
- виконавча
- судова

відповідно до ресурсів

- економічна
- соціальна
- культурно-інформаційна
- примусова

за суб'єктами

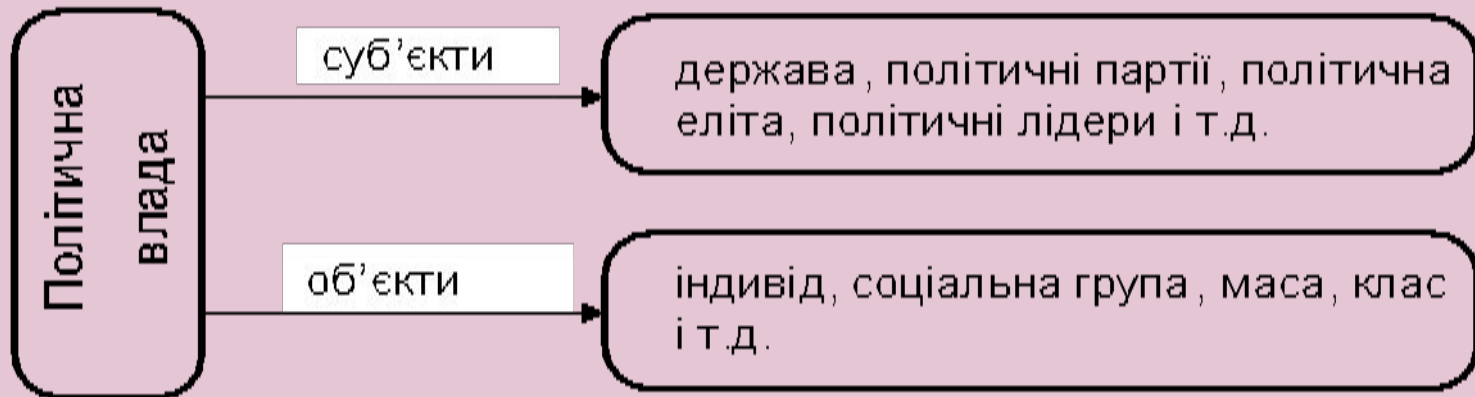
- автократія
- монархія
- аристократія
- тимократія
- плутократія
- олігархія
- теократія
- бюрократія
- технократія
- партократія
- ідеократія
- охлократія
- і т.п.

наслідки здійснення

- деструктивна
- продуктивна
- інтегративна
- і т.д.

рівень існування

- влада на мегарівні
- влада на макрорівні
- влада на мезорівні
- влада на мікрорівні

Суб'єкт визначає зміст владних відносин через

- наказ (розпорядження)
- підкорення
- покарання
- нормування поведінки

Об'єкт влади повинен підкорюватися,
виконувати накази та розпорядження.

*Мотиви
підкорення*

страх перед санкціями,
особиста зацікавленість в підкоренні,
авторитет носія влади,
зразки культури, традиції,
внутрішня переконаність в необхідності
підкорення,
ідентифікація об'єкта з суб'єктом
влади

Легітимність трактують

- як політичний капітал, що заснований на вірі та визнанні (П. Бурд'є);
- віру громадян в моральну досконалість та високу компетентність влади (Р.Даль);
- переконаність керованих в праві уряду за необхідності силою проводити в життя свої рішення (Г.Алмонд, Дж. Пауелл);
- здатність підтримувати віру населення та соціальних груп в тому, що існуючі політичні інститути найбільше відповідають даному суспільству (С.Ліпсет);

Легітимність відображає ступінь відповідності влади ціннісним уявленням більшості громадян. Легітимність пов'язують з правомірним та справедливим використанням влади, мова йде про суспільне визнання влади, довіру до неї та підтримку з боку більшості громадян суспільства.

Процес визнання легітимності влади називається *легітимізацією*, а втрата нею легітимності – *делегімітизацією*.

*Показники
легітимності влади*

рівень примусу при запровадженні політики в життя, результати виборів та референдумів, наявність спроб змінити владу, прояви громадянської непокори, масовість демонстрацій проти влади або на її підтримку, результати соціологічних опитувань і т.п.

*Прийоми легітимізації
влади*

замовчування негативних результатів політики владою, підтримка постійних контактів з населенням та проведення роз'яснювальної роботи, закріплення демократичних цінностей в суспільстві, дотримання правил «політичної гри», зміна законодавства та механізму державного управління у відповідності до нових вимог, розширення соціальної бази влади, ідеологічна обробка мас тощо

Різновиди легітимності влади (М.Вебер)

Традиційний тип базується на вірі в силу традицій, святість давно встановленого порядку, звичці підкорюватися владі, вірі в її божественний характер

Харизматичний тип легітимності передбачає віру людей у виключні якості політичного діяча, його харизму, винятковість. В основі харизматичного панування лежить афективний тип соціальної дії.

Раціонально-легальний тип базується на вірі в справедливість існуючих правил формування влади. Таким чином, той, хто реалізує владу, має право віддавати накази та розпорядження і вимагати їх виконання відповідно до чинного законодавства.